

Безпечне освітнє середовище

Безпечне освітнє середовище

Потреба створити безпечний освітній простір у закладі освіти виникає, щоб захистити, убезпечити, запобігти наслідкам впливу на особистість несприятливих чинників.

Для школярів несприятливі впливи середовища зумовлюють:

- *появу складних ситуацій у міжособистісному спілкуванні* —
 - конфлікти з батьками, друзями, вчителями
 - непорозуміння з оточенням тощо
- *прояви психологічного та емоційного насильства*:
 - ігнорування
 - приниження
 - погрози
 - недобррозичливе ставлення тощо
- *дію несприятливих чинників, пов'язаних із навчанням*.
Освітнє середовище школи – це місце, де:
 - зустрічаються і взаємодіють не лише учні та вчителі, а й батьки, мешканці району, гості школи
 - відбуваються не лише уроки, цікаві зустрічі, свята та концерти, але й лекції, семінари, тренінги тощо
 - діють відкриті лабораторії та майстерні у різних галузях науки, мистецтва й технологій.

Вітчизняні та закордонні науковці й практики трактують освітнє середовище, як:

- частину життєвого, соціального середовища людини, що є сукупністю всіх освітніх чинників, які безпосередньо чи опосередковано впливають на особистість у процесах навчання, виховання та розвитку
- виховний простір, що формує особистість.
Освітнє середовище – це:
 - характеристика життя всередині освітнього закладу
 - система впливів і умов формування особистості
 - система можливостей для розвитку особистості у соціальному та просторово-предметному оточенні.

З сторони безпеки освітнього середовища

1. Психологічна

Психотравмівні ситуації прямо чи опосередковано впливають на фізичне та психічне здоров'я особистості

До психотравмівних ситуацій в освітньому процесі належать:

- конфлікти у ланках «вчитель–учень», «учень–учень», «учень–батьки»
- проблема адаптації в освітньому середовищі
- атмосфера конкуренції між однолітками
- надмірна вимогливість педагогів

2. Екологічна

Екологічно безпечне освітнє середовище – це система психолого-педагогічних умов, впливів і можливостей, які забезпечують захищеність особистості від негативного впливу екологічних чинників, що визначають оптимальність взаємодії зі світом природи

3. Інформаційна

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті здійснює масовий глобальний вплив на особистість.

Негативний вплив інформації на сучасне освітнє середовище:

- відсутність належних механізмів контролю якості інформації, доступної через сучасні телекомунікаційні технології, що породжує проникнення в освітній простір великого обсягу недостовірної інформації
- неконтрольоване проникнення інформації сумнівного, агресивного змісту, яка може сприяти виникненню насильства, булінгу, кібербулінгу тощо

Безпечне освітнє середовище забезпечує:

- наявність безпечних умов навчання та праці
- комфортну міжособистісну взаємодію, сприяючи емоційному благополуччю учнів, педагогів та батьків
- відсутність будь-яких проявів насильства та наявність достатніх ресурсів для їх запобігання
- дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу

4 ознаки безпечного освітнього середовища

1. Якість міжособистісних взаємин, які визначають:

• *позитивні чинники:*

- довіра
- доброзичливість
- схвалення
- толерантність

• *негативні чинники:*

- агресивність
- конфліктність
- ворожість
- маніпулятивність.

2. Захищеність в освітньому середовищі – оцінка відсутності насильства у всіх його видах, формах для всіх учасників освітнього простору.

Часто жертвами насильства стають певні категорії дітей, зокрема ті, які:

- мають фізичні недоліки, особливості зовнішності та (або) поведінки
- страждають від хвороб
- мають низький рівень інтелекту та труднощі в навчанні
- відчують страх перед школою
- мають погані соціальні навички або не мають досвіду життя в колективі («домашні діти»).

Щоб унеможливити насильство та створити безпечне освітнє середовище, кожен учасник освітнього процесу повинен мати уявлення не тільки про те, що вважають насильством, але як мінімізувати ризики та небезпеки і створити умови для внутрішньої безпеки та безпеки референтного довкілля. Це можливо лише завдяки спільній цілеспрямованій діяльності педагогів, учнів і батьків.

[Запобігання та протидія насильству: Методичні рекомендації](#)

3. Комфортність в освітньому середовищі – оцінка емоцій, почуттів та переживань, що домінують у процесі взаємодії дорослих і дітей в освітньому середовищі закладу. Нерозвиненість системи психологічної допомоги в освітній установі може призвести до неефективного психологічного супроводу дитини, а у педагогів – емоційного вигорання, і, як наслідок, спричинити професійну деформацію, що і в першому і в другому випадку є серйозною загрозою психічному здоров'ю особистості.

4. Задоволеність освітнім середовищем – задоволення базових потреб дитини у:
- допомозі та підтримці
 - збереженні та підвищенні її самооцінки
 - пізнанні та діяльності
 - розвитку здібностей і можливостей.

Основна характеристика процесу взаємодії учасників освітнього середовища – це особистісно-довірливе спілкування, відсутність якого спричиняє досить негативні наслідки:

- емоційний дискомфорт
- небажання висловлювати свою точку зору, думку
- негативне ставлення до себе
- втрата особистої гідності
- небажання звертатися по допомогу
- ігнорування особистих проблем і труднощів інших дітей та дорослих
- неухважність до прохань і пропозицій.

5 принципів безпечного освітнього середовища

▷ Принцип домінування життя людини як головної цінності	• визначає модель мінімальної (необхідної) безпеки
	• максимально усуває ризики, що загрожують життю як дітей, так і дорослих
▷ Принцип регіональної специфіки	• передбачає облік небезпек і можливих надзвичайних ситуацій того чи того регіону (міста, області, району) під час організації системи безпеки освітнього середовища школи
▷ Принцип комплексності оцінки небезпек (ризиків)	• задає методичку оцінки різних педагогічних (освітніх) ризиків (зовнішніх і внутрішніх) на основі комплексного, системно-синергетичного підходів
▷ Принцип міні-макса	• визначає досягнення максимального ефекту безпеки при наявності мінімуму ресурсного забезпечення
▷ Принцип максимальної ефективності	• втілює управління системою заходів і створення педагогічних умов, спрямованих на забезпечення максимальної безпеки освітнього середовища й школи як соціального інституту в цілому

Робота над створенням освітнього середовища не припиняється з досягненням певного результату – це безперервний процес:

- реагування на нові виклики життя
- пошуку нових можливостей, ресурсів
- генерування ідей та правил.